

Vergaderjaar 2008–2009

31 700 V

**Vaststelling van de begrotingsstaten van het
Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het
jaar 2009**

Nr. 100

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 mei 2009

Graag bied ik u hierbij aan de reactie op het verzoek van de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken van 19 februari 2009 met kenmerk 31 700-V-20/2009D07830 de Kamer te informeren over de recente ontwikkelingen ten aanzien van de internationale oriëntatie van China.

De minister van Buitenlandse Zaken,
M. J. M. Verhagen

De internationale oriëntatie van China

1. Historisch perspectief

De internationale oriëntatie van China heeft sinds de oprichting van de Volksrepubliek in 1949 grote veranderingen doorgemaakt en is nog steeds in beweging. Deze notitie kan dan ook geen definitief beeld geven, maar is slechts een momentopname.

In de periode 1949–1979 onderhield China geen diepgaande betrekkingen met het buitenland en voorzover dat wel het geval was, waren deze betrekkingen ideologisch geïnspireerd. Het land was bij meerdere conflicten betrokken, zoals de Koreaanse oorlog (1951 tot 1953) en grensconflicten met India (1962), de Sovjet-Unie (1969–1978) en Vietnam (1974 en 1979). De buitenlandse handel was vrijwel nihil; het economische beleid was er op gericht China zelfvoorzienend te maken. China nam nauwelijks deel aan multilaterale organisaties, mede omdat de regering in Peking tot 1971 de zetel van China in VN-organisaties niet kon bezetten.

Vanaf de openstelling van China in 1979 onder Deng Xiaoping kwam het Chinese economische belang in toenemende mate centraal te staan in het buitenlandse beleid; dat resulteerde in een omslag van ideologisch naar pragmatisch beleid om de snel stijgende behoefte aan energie, grondstoffen en afzetmarkten te dekken. Daarbij paste ook een beleid van diversificatie van hulpbronnen, om de afhankelijkheid van een gering aantal bronnen te beperken. Met deze omslag is China zijn eigen belangen wereldwijd op meer assertieve wijze gaan behartigen.

2. Uitgangspunten van het Chinese buitenlandse beleid

De legitimiteit van het huidige politieke systeem in China, en met name de rol van de Communistische Partij daarin, leunt in belangrijke mate op een snelle groei van de welvaart en op nationalistische gevoelens onder de bevolking. Het buitenlandse beleid is hier direct aan gelieerd, wat gevolgen heeft voor de wijze waarop China zich opstelt in de wereld.

China verwacht van andere landen dat zij betrouwbare partners zijn; voorspelbaarheid is voor China een essentieel aspect van de betrekkingen met andere landen. Het verwacht dat derde landen de territoriale integriteit van China respecteren: de soevereiniteit over Tibet en Xinjiang mag niet ter discussie staan. Daarnaast is erkenning van de aanspraken op Taiwan een van de hoogste prioriteiten van het Chinese buitenlandse beleid; China hecht eraan dat andere landen hun één-Chinabeleid consistent uitvoeren. Waar dat vertrouwen wordt geschonden, neemt China maatregelen. Die noodzaak van respect voor de eigen territoriale integriteit vertaalt zich ook in de nadruk op respect voor de territoriale integriteit van andere staten. Daarom erkent China Kosovo, Zuid-Ossetië en Abchazië niet als onafhankelijke staten.

China heeft het beginsel van non-interventie hoog in het vaandel staan. China ziet dialoog als het middel bij uitstek om internationale geschillen op te lossen en betracht grote terughoudendheid ten aanzien van sancties of militaire interventies. Het Chinese beleid ten aanzien van Birma is daarvan een voorbeeld. China is bovendien een tegenstander van interventies zonder VN-mandaat. China kan als permanent lid van de Veiligheidsraad een veto over uitspreken over het verlenen van een VN-mandaat aan een interventie en de modaliteiten daarvan. Het non-interventie beginsel wordt ingeroepen als bescherming tegen kritiek op de mensenrechten in China en China hanteert dit beginsel bijvoorbeeld als reden dat buitenlandse leiders de Dalai Lama niet zouden mogen ontmoeten.

Daar waar China geraakt wordt in zijn primaire belangen zoals territoriale integriteit, is het bereid om ook richting zijn strategische partners maatregelen te nemen. Voorbeelden zijn het opschorten van de EU-China top naar aanleiding van het gesprek van president Sarkozy met de Dalai Lama en het opschorten van militair overleg tussen China en de VS naar aanleiding van Amerikaanse wapenleveranties aan Taiwan.

Mondiaal streeft Peking naar een multipolaire wereld. Aangezien dit streven gedeeld wordt door vele landen die graag tegenwicht willen zien tegen de VS, kan China zich met zijn sterke internationale positie richting derde landen opwerpen als alternatief zonder ideologische basis. Dat past vervolgens weer in het streven van China de historische positie als grootmacht te herwinnen. Het heeft daarvoor de tijd: in het algemeen kan worden opgemerkt dat het Chinese buitenlandse beleid gericht is op de (zeer) lange termijn. China probeert zijn positie regionaal en mondiaal te versterken en te verankeren via bilaterale (strategische) partnerschappen met belangrijkste partners en via een prominente rol in regionale samenwerkingsorganisaties.

Inmiddels is China één van de grootste handelsnaties van de wereld geworden en is de Chinese economie nauw verweven geraakt met de geglobaliseerde wereldeconomie, zoals blijkt uit de huidige economische crisis. De verwevenheid brengt wederzijdse afhankelijkheid met zich mee. Bovendien heeft China als gevolg van de intensivering van de handelsbetrekkingen en buitenlandse investeringen, een groeiend belang bij stabiliteit in derde landen. China kan zich niet geheel afzijdig houden van binnenlandse ontwikkelingen in landen waar het economische belangen heeft. Daar waar het de grotere belangen van China dient, is het daarom bereid af te wijken van het beginsel van non-interventie. China is zich bijvoorbeeld in de loop der tijd steeds meer gaan inspannen om bij te dragen aan stabiliteit in Soedan, zoals blijkt uit de aanstelling van een Speciale Gezant voor Soedan, de ontplooiing van circa 800 troepen in Soedan en de inspanningen om de Soedanese regering te overtuigen de hybride missie voor Darfur te accepteren. Overigens kunnen die grotere belangen zowel economisch van aard zijn (Soedan, Somalië) als politiek (aanzien van China in de wereld, gevolgen van een besluit voor de relatie met de VS).

Hoewel China weinig informatie verstrekt over de samenstelling en modernisering van de Chinese strijdkrachten, is wel duidelijk dat deze een belangrijke rol spelen in het buitenlands beleid van China. Door een substantiële deelname aan VN-vredesoperaties wil China tonen een verantwoordelijk wereldspeler te zijn. Tegelijkertijd is de modernisering van de Chinese marine een duidelijk signaal aan andere landen, met name in de regio, over de Chinese economische en politieke belangen en de rol en positie die China voor zichzelf ziet weggelegd in Oost-Azië. Op deze manier draagt de opbouw van de strijdkrachten bij aan het veilig stellen van territoriale aanspraken en economische belangen.

De economische expansie en de sterk stijgende defensie-uitgaven kunnen er toe leiden dat de opkomst van China wordt gezien als een bedreiging. De Chinese overheid is zich bewust van deze risico's en probeert uit te dragen dat de opkomst van China geen bedreiging vormt. Daarom benadrukt het dat zijn beleid gericht is op vreedzame ontwikkeling van China. Datzelfde doel dient de publicatie van diverse witboeken met de kernpunten van deelgebieden van buitenlands beleid (zoals het Afrikabeleid) en de tweejaarlijkse witboeken over defensie.

3. Het buitenlands beleid in de praktijk

Azië

De betrekkingen tussen China en zijn buurlanden hebben zich de afgelopen jaren zeer voorspoedig ontwikkeld. China probeert actief de betrekkingen met deze landen te stabiliseren en positief vorm te geven. Een essentiële voorwaarde voor duurzaam goede relaties vormt de grensafbakening. De meeste internationale landgrenzen van China zijn inmiddels in overleg met de buurlanden afgebakend; alleen met India lopen de onderhandelingen over de grensafbakening nog. De afbakening van nationale jurisdictie op zee is nog niet afgerond. Daarbij spelen visgronden, alsmede voorraden energie en grondstoffen, in betwiste gebieden een rol. In ASEAN-verband werd overeengekomen de uitstaande afbakening van de Zuid-Chinese Zee in ieder geval op vreedzame wijze via diplomatieke onderhandelingen op te lossen. China heeft een intensieve samenwerking met de ASEAN-landen, onder andere via een vrijhandelsakkoord. Daarmee versterkt het zijn regionale machtspositie. Ook verzekert het zo zijn afzetmogelijkheden voor exportproducten, alsmede de toegang tot energie en grondstoffen.

China onderhoudt met de meeste buurlanden intensieve handelsbetrekkingen. Investerings- en weer zijn net als de Chinese economie de afgelopen decennia sterk toegenomen. Hierdoor is de ontwikkeling van de Chinese economie sterk verweven geraakt met die van bijvoorbeeld Japan en Zuid-Korea. Met Japan heeft China een gecompliceerde relatie. Aan de ene kant heeft China Japan economisch hard nodig (als investeerder en als handelspartner), aan de andere kant wil China de macht van Japan beperken, zowel regionaal als mondiaal. Zo is China tegenstander van een permanent lidmaatschap van Japan van de VN-Veiligheidsraad. Verder zijn China en Japan elkaars concurrenten wat betreft energie en grondstoffen. Tot slot wordt de bilaterale relatie belast door uitstaande geschillen over de afbakening van zeegrenzen en door het oorlogsverleden. In het licht van de economische crisis zorgen de wederzijdse economische afhankelijkheid en de regionale en mondiale uitdagingen ervoor dat op dit moment bilaterale geschillen geen onnodig hoog profiel krijgen in de relaties.

Zuid-Korea is economisch eveneens van groot belang voor China. Daarnaast is het land betrokken bij het Zes Partijen Overleg. Ook speelt de Amerikaanse aanwezigheid in Zuid-Korea een rol, alsmede de mogelijkheid van hereniging van Zuid- en Noord-Korea. De nucleaire programma's van Noord-Korea blijven een bron van grote zorg, ook voor China. Het voert in het kader van het Zes Partijen Overleg een actieve leidende rol. Deze leidende rol past in het streven van China zich te presenteren als een verantwoordelijk wereldspeler. Het stelt het land bovendien in staat de eindresultaten van overleg beter te sturen en zodoende ook zijn eigen belangen zo goed mogelijk te dienen. China wil immers stabiliteit aan zijn grenzen.

Rusland en China zijn elkaars strategische partner, maar niet altijd even van harte. Beide landen zitten wat betreft buitenlandspolitieke kwesties vaak op één lijn. Voor beiden zijn de principes van soevereiniteit en non-interventie tamelijk absoluut, ook waar het de mensenrechten betreft (met Georgië wellicht als uitzondering). China en Rusland hebben gedeelde belangen in Centraal-Azië, zoals de strijd tegen het terrorisme. Tegelijkertijd hebben beide landen, vooral economisch gezien, ook conflicterende belangen. Bilaterale fricties (onder andere doordat China een groot handelsoverschot heeft) en de financiële crisis zetten wederzijdse handel en investeringen enigszins onder druk. China voelt zich tevens

onheus bejegend door Rusland op het terrein van energie. China wil graag meer olie van Rusland afnemen, maar heeft het gevoel een te hoge prijs te moeten betalen en tegengewerkt te worden bij het streven alternatieve leveranciers te vinden. China probeert ook minder afhankelijk te worden van Russische wapenleveranties. Beide landen zijn lid van de Shanghai Cooperation Organization, een forum voor overleg over een breed scala aan onderwerpen waaronder energie en terrorisme.

China en India staan een multipolaire of polycentrische wereld voor. Tegelijk zijn zij geopolitiek concurrenten. Dat belemmert hen niet om de relaties geleidelijk te intensiveren, mede op basis van gedeelde belangen. China is net als India bezorgd om de stabiliteit in de regio Zuid-Azië, hetgeen van groot belang is voor de economische ontwikkeling, resp. de gewenste groei in afzetmarkten. Voor beide landen is het openhouden van zeevaartroutes een strategische noodzaak. De economieën van China en India zijn vooralsnog complementair. Op lange termijn zal de arbeidsverdeling tussen beide vervagen, waardoor de concurrentie om grondstoffen en afzetmarkten tussen China en India zal toenemen. Tegelijkertijd zijn er nog diverse andere gevoeligheden in de bilaterale relaties, zoals de aanwezigheid van de Dalai Lama en de zogenaamde Tibetaanse regering in ballingschap in India.

Westerse landen

Onder andere door partnerschappen te sluiten wordt getracht tegenwicht te creëren tegen de door China als te dominant ervaren VS. Tegelijk vreest China dat de VS probeert de Chinese opkomst te blokkeren. Enerzijds hebben de VS en China een zeer groot aantal bilaterale overlegfora op allerlei niveaus, anderzijds is er nog steeds een gebrek aan vertrouwen. Op economisch terrein zijn de VS, net als de EU, een belangrijke exportbestemming. Het economische herstel van beide landen is daarom nauw met elkaar verbonden, ook omdat China de Amerikaanse begrotingstekorten financiert. De VS zijn de belangrijkste militaire macht in de Aziatische regio, wat de eigen Chinese ambities op politiek gebied belemmert. Daarbij is met name de positie van Taiwan in het geding. Vanuit het streven tot hereniging van Taiwan met het vasteland heeft China zich buitengewoon kritisch uitgelaten over het recente Amerikaanse besluit opnieuw wapens te leveren aan Taiwan. Hoewel China in reactie daarop tijdelijk de militaire consultaties met de VS had opgeschort, laat het de bilaterale relaties daar niet duurzaam onder lijden.

China ziet de EU als één van de polen in een toekomstige multipolaire wereld. China staat daarom positief tegen een sterkere EU. Op economisch gebied voldoet de EU aan dit beeld, omdat zij als grootste handelspartner van China en grootste investeerder reeds een belangrijke mondiale speler is. Het is voor China van groot belang de toegang tot de afzetmarkten in de EU open te houden, zeker in het licht van de economische crisis. China verzet zich dan ook tegen protectionisme. China wil graag van de EU de Market Economy Status toegewezen krijgen, waardoor de toegang van zijn producten tot de Europese markt beter wordt. Politiek gezien is de EU door de interne verdeeldheid op diverse dossiers een minder machtige, en daarmee minder aantrekkelijke partner. Vanuit dat perspectief werkt China liever samen met de drie landen die het op buitenlandspolitiek gebied als Europese sleutelspelers beschouwt: Duitsland, Frankrijk en het VK. Ook wil China dat het EU wapenembargo wordt opgeheven, waardoor de modernisering van de Chinese strijdkrachten sneller vorm zou kunnen krijgen. Het stelt dat opheffing van het wapenembargo bij zal dragen aan een afnemend handelstekort van de EU met China.

Afrika

China vindt dat het als ontwikkelingsland met een succesvol ontwikkelingsmodel dicht bij de Afrikaanse werkelijkheid staat. Het ziet zichzelf niet als donor, maar als iets minder arm land dat armere landen ondersteunt vanuit het perspectief van wederzijds voordeel. De Chinese activiteiten in Afrika worden niet primair ingegeven door altruïsme, maar door wederzijds belang. Het Chinese beleid ten aanzien van Afrika richt zich op drie aspecten. Op de eerste plaats is Afrika voor China een belangrijke leverancier van grondstoffen en energie. Daarnaast ziet China in het continent een groeiende afzetmarkt voor zijn producten; zo groeide de Chinese export naar Afrika in 2008 met 36% ten opzichte van het jaar ervoor. Op de derde plaats ziet China Afrikaanse landen als partners op politiek en diplomatiek vlak. Zo hebben steeds meer Afrikaanse landen hun diplomatieke betrekkingen met Taiwan beëindigd. Het Chinese non-interventiebeleid, onder andere als het om mensenrechten gaat, kan op brede sympathie rekenen, waardoor China ook vaak op Afrikaanse steun kan rekenen in VN-kader. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar in het stemgedrag in de Mensenrechtenraad, waar China en Afrikaanse landen vaak op één lijn zitten. Vanuit deze drie doelstellingen investeert China ook in Afrika, met name in landen die grondstoffen en energie kunnen leveren. De financiële stroom van China naar Afrika is inmiddels groter dan de hulp die de Wereldbank biedt aan Afrikaanse landen. De omvang van de hulp, handel en investeringen verschillen sterk per land.

De Chinese hulp draagt bij aan de ontwikkeling van Afrikaanse landen, maar er zijn ook knelpunten. Zo kunnen de Chinese leningen, samen met reeds lopende leningen, leiden tot een te hoge schuldenlast voor Afrikaanse landen. In veel gevallen worden de leningen (bijvoorbeeld voor de bouw van infrastructuur) afgelost door levering van grondstoffen of energie. Overigens heeft China ook leningen aan Afrikaanse landen kwijtgescholden. Deze (commerciële) overeenkomsten zijn voor Afrikaanse regeringen vaak aantrekkelijker dan overeenkomsten met westerse regeringen of de Wereldbank die voorwaarden verbinden ten aanzien van goed bestuur. China stelt slechts één politieke voorwaarde: de ontvangers van Chinese leningen mogen geen diplomatieke betrekkingen onderhouden met Taiwan (één China beleid). Verder is China een belangrijke wapenleverancier en hanteert daarbij een ruimer exportbeleid dan de meeste westerse landen. De bilaterale overeenkomsten leiden tot een toenemende politieke invloed van China in Afrika. Het feit dat China op andere voorwaarden en met gedeeltelijk andere doelstellingen hulp geeft, wil niet zeggen dat er geen samenwerking plaatsvindt tussen de internationale donorgemeenschap en China. Deze vindt echter vooral plaats op lokaal niveau. Daarnaast bestaat een reguliere dialoog tussen de EU en China inzake Afrika. Daarbij valt langzaam een stijging te zien in de belangstelling van China om met andere donoren samen te werken, onder andere door uitwisseling van informatie over concrete projecten. Ook heeft China de Accra Agenda for Action ondertekend.

China is zich steeds meer bewust van zijn rol als wereldspeler. Het speelt een steeds actievere rol binnen de VN-Veiligheidsraad en toont een groeiende betrokkenheid bij verschillende internationale dossiers. Daarbij blijft het non-interventiebeginsel voorop staan. Zoals reeds eerder opgemerkt wijkt China hier in principe alleen van af als er andere, grotere belangen van China geschaad dreigen te worden. Dat leidt er regelmatig toe dat China, vaak met andere leden van de VNVR, internationale stellingname tegenhoudt. Een ander element dat moet bijdragen aan de zichtbaarheid van China als verantwoordelijk wereldspeler is de deelname aan internationale VN-gemandateerde vredesmissies, onder andere in Soedan. Zo levert het aanzienlijk meer troepen aan VN-vredesmissies dan

de andere permanente leden van de Veiligheidsraad, met uitzondering van Frankrijk.

Economische en financiële instellingen

China wordt ook steeds actiever binnen internationale financiële instellingen en economische organisaties. Dit past in de strategie van China geleidelijk aan de historische positie als grootmacht te herwinnen. Daarbij opereert het nadrukkelijk vanuit de positie van eigenbelang. Zo heeft het relatief laat het lidmaatschap van internationale financiële instellingen aangevraagd. Begin 2009 is China ook lid geworden van de Inter-American Development Bank. Het land is van mening dat in de huidige economische crisis de rol van ontwikkelingslanden en opkomende economieën in de internationale financiële instellingen zou moeten groeien. Het zou voor de hand liggen dat China extra middelen ter beschikking zou stellen aan de internationale financiële instellingen, die daar vanwege de economische crisis grote behoefte aan hebben. Daarmee zou de invloed van China in deze instellingen aanzienlijk kunnen toenemen. China heeft dat echter tot nu toe in bescheiden mate gedaan.

Sinds de toetreding tot de WTO in 2001 is de Chinese economie een van de meest open economieën in Azië geworden. Het heeft daardoor sterk geprofiteerd van multilaterale handelsliberalisering. In WTO-kader wil China de Doha-ronde tot een succes maken. Het stelt zich in de huidige impasse wat betreft de voortgang van de WTO-onderhandelingen afwachtend op, maar blijft tegelijkertijd niet stilzitten. Het stimuleren van vrijhandel en het wegnemen van tarifaire en non-tarifaire belemmeringen in andere landen is zeker in de huidige economische situatie voor China immers van groot belang, met een focus op regionale vrijhandelsakkoorden. Sinds 2001 heeft het namelijk ook een regionaal handelsbeleid ontwikkeld, met name gericht op Zuidoost-Azië, gebaseerd op economische samenwerking en wederzijds voordeel. Om politiek-strategische redenen passen vrijhandelsakkoorden daarin. Met deze akkoorden wil China namelijk strategische invloed krijgen en regionaal leiderschap opbouwen. Daarnaast dragen deze akkoorden bij aan betere toegang tot grondstoffen en energiebronnen.

Bovenstaande elementen worden onderstreept in de Chinese visie hoe de huidige economische crisis in G20-kader moet worden aangepakt. China meent dat duidelijke signalen moeten worden afgegeven aan de financiële markten en de wereldeconomie dat de belangrijkste spelers samenwerken om de crisis te keren. Verder moeten landen geen protectionistische maatregelen nemen en dat ook zichtbaar uitdragen. De Doha-ronde moet ook een impuls krijgen. Verder moeten concrete maatregelen worden genomen voor de ondersteuning van ontwikkelingslanden. Het IMF en de internationale financiële instellingen moeten hervormd worden, waarbij de mondiale financiële architectuur een multipolair systeem (zoals China dat voorstaat) zal moeten reflecteren dat rekening houdt met verschuivende machtsverhoudingen ten gunste van opkomende actoren in de «nieuwe» wereld. Dat betekent vooraleerst dat China graag een meer gebalanceerde vertegenwoordiging van ontwikkelingslanden binnen de financiële instellingen ziet.

Milieu

China is een sleutelland voor de voortgang bij de meeste milieuverdragen. Op nationaal niveau bestaat een spanning tussen hoge economische groei en milieubescherming. Mede door de hoge economische groei is milieuvuiling een groeiend probleem en is China inmiddels het land met de hoogste uitstoot aan broeikasgassen. China wil zijn economische groei evenwel niet ondergeschikt maken aan het klimaatvraagstuk. Daarbij

wijst het op zijn positie als ontwikkelingsland. Tegelijkertijd is duidelijk dat ook om politiek-maatschappelijke redenen de Chinese regering gebaat is bij hoge economische groei. China meent dat de ontwikkelde landen een grotere verantwoordelijkheid voor de oplossing van het klimaatvraagstuk hebben. Het staat daarbij wel open voor dialoog en samenwerking: het ontvangt graag technologie die energie-efficiënte productie mogelijk maakt. Zo kunnen westerse landen China ondersteunen de uitstoot van broeikasgassen te verminderen zonder de Chinese economische doelstellingen in gevaar te brengen.

4. Internationale reactie op het buitenlands beleid van China

De betrekkingen met China vragen om een constructieve, kritische houding, zonder dat Nederland en de EU het in de diverse dialogen met China over alle onderwerpen eens zullen worden. Verder moet worden bedacht dat de mogelijkheden voor beïnvloeding van het Chinese buitenlandse beleid beperkt zijn. Dit wordt veroorzaakt door de eerder genoemde uitgangspunten van dat beleid, dat immers vooral ten dienste staat van de eigen politieke en economische agenda en het behoud van de positie van de Communistische Partij in China. Tegen deze achtergrond bevat de internationale reactie op de ontwikkeling van het buitenlands beleid van China een aantal algemene elementen, waarvan sommige hierboven al zijn aangestipt.

Op de eerste plaats is het wenselijk dat het toegenomen politieke en economische gewicht van China zich vertaalt in een rol als verantwoordelijk wereldspeler. China zou bereid moeten zijn een grotere verantwoordelijkheid op zich te nemen voor internationale vraagstukken. Daarbij is het niet voldoende om China te overtuigen dat er gezamenlijke belangen zijn en dat sommige mondiale problemen alleen door samenwerking en het doen van offers door alle grote spelers kunnen worden opgelost. Het betekent dat China naarmate zijn gewicht toeneemt, het eigen belang breder moet definiëren en bereid moet zijn om de verantwoordelijkheid te nemen die past bij een politieke, economische en militaire grootmacht, inclusief het bevorderen van mensenrechten.

Nederland wil China in dat verband stimuleren een grotere betrokkenheid bij vredesprocessen te tonen, onder andere door zijn invloed aan te wenden om voortgang in vredesprocessen te bevorderen. Dat moet op integrale wijze, dus vanuit diplomatiek, defensie en ontwikkelingsperspectief, bijvoorbeeld richting Soedan. Nederland wil China ook stimuleren bij te dragen aan verdere ontspanning in de Aziatische regio, onder andere door grotere transparantie te betrachten ten aanzien van de defensie-inspanningen.

Op de tweede plaats wordt alom erkend dat, naarmate het mondiale gewicht van China toeneemt en het zich meer opstelt als een verantwoordelijke wereldspeler, dit zal moeten leiden tot een grotere, zwaardere stem in internationale organisaties. Dat is in het belang van China en van de rest van de wereld. Zonder grotere betrokkenheid van China kan het belang en de effectiviteit van sommige internationale organisaties ondermijnd worden. Op het terrein van ontwikkelingssamenwerking wil Nederland China daarom stimuleren om deel te nemen aan de internationale dialogen over coördinatie en harmonisatie van hulp. Een voorbeeld is het streven de EU-China dialoog over Afrika verder te verdiepen.

Een derde element is de noodzaak en wenselijkheid gebruik te maken van, resp. te reageren op de grote verwevenheid van de Chinese economie met andere, met name westerse, economieën. China is een leverancier van goedkope producten aan westerse consumenten, het is een grote importeur van grondstoffen en energie, het is ook de grootste financier

van het Amerikaanse begrotingstekort en China is een belangrijke speler in de economische crisis. China kan zijn mondiale positie derhalve alleen behouden of versterken door middel van samenwerking, niet door confrontatie.

Nederland wil China ook bewegen tot een actievere rol in de Doha-ronde en het G20-overleg inzake de economische en financiële crisis. Daarnaast streeft Nederland via de EU naar betere toegang tot de Chinese markten en een gelijk speelveld voor buitenlandse bedrijven die op de Chinese markt actief zijn of dat willen worden, alsmede betere bescherming van intellectueel eigendom.

Nauw verbonden met de economische aspecten is de klimaat- en milieu-problematiek. Nederland wil China stimuleren de economische groei die noodzakelijk is voor de binnenlandse armoedebestrijding voor te zetten, doch op een meer duurzame wijze. De prominente rol van dit thema op de agenda van EU-China Top biedt hiervoor een aanknopingspunt. Nederland wil China ook stimuleren duurzaamheid zwaarder te laten wegen in de economische betrekkingen met ontwikkelingslanden.

Tot slot: effectieve beleidsbeïnvloeding is vooral mogelijk in situaties waar door samenwerking wederzijds voordeel te behalen is. Om het beleid daadwerkelijk te kunnen beïnvloeden moet er bovendien sprake zijn van een partnerschap: beide zijden moeten tonen een betrouwbare lange-termijn partner te zijn. Kennis van elkaars belangen en beleid én rekening houden met die belangen hoort daarbij. Dat vergt tijd en inspanning.